

Vassregionmynda for Sogn og Fjordane
Sogn og Fjordane fylkeskommune
Askedalen 2
6863 Leikanger
Postmottak.Sentraladm@sfj.no.

Our date: 2015-3-31
Our ref.:
Our contact: Anneli Nesteng
T: 45478933

Regional plan og regionalt tiltaksprogram for vannregion Sogn og Fjordane 2016 – 2021 **Høringsuttalelse Hydro Energi AS**

Viser til Regional plan for vannregion Sogn og Fjordane med vedlegg, som er lagt ut på www.vannportalen.no til offentlig høring 1. oktober 2014 med høringsfrist 31.3.2015. Hydro Energi AS gir, som eiere av vannkraftanlegg i Sogn og Fjordane og Oppland med dette vårt høringsinnspill til Vannregion Sogn og Fjordane.

Følgende dokumenter er på høring og denne høringsuttalelsen begrenses derfor til å omhandle disse:

- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Sogn og Fjordane, 2016 – 2021
- Regionalt tiltaksprogram for vannregion Sogn og Fjordane, 2016 - 2021

Tilleggsdokumenter til forvaltningsplan og tiltaksprogram som er lagt ut eller linket inn på de regionale sidene på Vannportalen.no anses ikke å være på høring.

Hydro Energi vil understreke at den generelle oppfatningen hos selskapet er at gjeldende vassdragslovgivning med fornyelse av gitte konsesjoner legger et godt grunnlag for gode forvaltningsplaner. En fornyelse av konsesjoner sikrer god forvaltning og mer og bedre kunnskap om blant annet vassdragenes økologi, i likhet med formålet til Vanndirektivet.

En forutsetning for gode vannforvaltningsplaner er i følge Vannforskriftens vedlegg III økonomisk analyse av vannbruk (f.eks. fornybar energi produksjon, lagringsmuligheter og fleksibel kraftproduksjon, stabilisering av nett) og vanntjenester (for eksempel lagring og tilgang til vann, flomsikring, grunnvannstabilisering). Kjennskap til disse samfunnsverdiene er vesentlig ved karakterisering av vannforekomstene og når miljømål og tiltaksprogram skal utformes. Mangelfull forståelse kan gjøre det vanskeligere å nå Norges fornybarmål og ivaretagelse av energiforsyning og andre vanntjenester. I vårt høringsinnspill vil vi ikke inngående legge vekt på i hvilken grad disse føringene er fulgt opp i plandokumentene, men viser i denne sammenheng til høringsuttalelse fra Energi Norge. Når det gjelder detaljeringsnivå i planene slik de foreligger for Vannregionen i dag vises det til høringsuttalelse fra Norsk Hydro ASA, Corporate HSE and CSR. Vi støtter også Vannregionutvalget's beskrivelser om at «Tiltaksprogrammet er mangelfullt med

omsyn til å skissere tiltak for å nå miljømåla samt å gi ein kostnad-nyttevurdering for fleire vassførekomstar».

Om Hydro Energi AS og selskapets aktiviteter i vannregionen

Hydro-konsernet er Norges nest største operatør av vannkraft. Ved hjelp av ny teknologi skaper vi ren, fornybar energi med utgangspunkt i kraften som ligger i fallende vann. Energien som produseres i vannkraftverkene blir brukt til å produsere aluminium ved Hydros mange verk. Vi har fire geografiske hovedområder for produksjon av vannkraft; Telemark, Røldal-Suldal, Sogn og Vennesla. Til sammen produserer kraftverkene våre rundt 10 terrawattimer (TWh) hvert år.

Hydro's vannkraft anlegg i vannregionen eies av Hydro Aluminium AS og driftes av Hydro Energi AS gjennom en operatøravtale (jf. Forskrift 2010-06-25 nr 939 om utleie av vannkraftanlegg §2). Kraftverkene i Sogn ble i hovedsak bygget på 1940 og 50-tallet og sørget for energiforsyning til aluminiumverket i Årdal. Hydro har til sammen kraftproduksjon i fem kraftstasjoner i Årdal, Vang, Luster, Lom og Skjåk.

De fem kraftverkene i Sogn produserer i middel 3 TWh fornybar vannkraft gjennom regulering og utnyttelse av vannressursene i region, som alle er lokalisert i Indre Sogn vannområde. Kraftverkene er følgende:

- Tyin
- Skagen
- Holsbru
- Fivlemyr
- Herva

Kraftverkene disponerer følgende reguleringsmagasin:

Magasin	Areal v/ HRV	HRV	LRV	Magasinvolum Mm3
Tyin	34	1083,89	1073,55	313
Mannsbergvatn	2,26	1345,5	1337,2	16,8
Kyrkjevatn	0,8	1346,4	1336,4	6,44
Breidbotnvatn	0,24	1234,7	1230,4	1
Viervatn	0,7	1230,1	1208,1	9,6
Småløyftevatn	0,15	1206,7	1205,4	0,2
Krekjvatn	1,75	1329,4	1321,4	12,55
Biskopvatn	0,78	1350,1	1344,1	4,26
Torolmen	1,55	1050,83	1047,83	3,94
Holsbruvatn	0,18	730,75	730,25	0,08
Skålavatn	1,15	1013	988	21,5
Ngrønevatt	0,26	1297	1277	3,8
Fivlemyrane	0,6	1028	1018	3,5
Gravdalsvatn	0,56	1267,6	1242,1	11,1
Prestestein	3,73	1355,5	1333	45,8
Hervavatn	0,98	1302,4	1287,4	7,7
Storevatn	5,29	1270	1244	109

O. Grønevatn	0,39	1332,5	1312,5	6,9
Namnlausvatn	0,55	1365,3	1357	3,2
Medalsvatn	0,21	1290	1283	1
Breidalsvatn	1,3	1393	1374	16,4
Svartdalsvatn	0,96	1407,7	1395,7	10,6
Illvatn	3,73	1382	1367	49,4

I listen under gis en oversikt over gitte konsesjoner for kraftanleggene som er styrende for hvordan kraftanleggene skal manøvreres

- 26.1.2000 Erverv av fallrettigheter og bygging av nytt Tyin kraftverk samt tillatelse til overføringer og reguleringer i Årdalsvassdraget
- 10.8.2007 Fornyet ervervskonsesjon for kraftanleggene til Hydro Aluminium AS i Fortun-Grandfastavassdragene
- 1957 Reguleringskonsesjon Fortun-Grandfastavassdragene

Alle kraftanlegg har vilkår om hjemfall.

Dagens drift

Hydro Energi arbeider aktivt med å ivareta dyre- og plantelivet i tilknytning til selskapets kraftverk og anlegg. Siden Vanddirektivet ble innlemmet i EØS-avtalen i 2009, med krav om at et godt vannmiljø skal oppnås gjennom en helhetlig og bærekraftig vannforvaltning, har Hydro Energi samarbeidet med aktuelle aktører og myndigheter om å fremskaffe det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for å utarbeide tiltaksplaner for å nå fastsatte miljømål og forebygge forringelse.

I Tyinkonsesjon foreligger det krav om minstevannsføring på strekningen Tyin – Torolmen på 0,3 m³/s. Et skjønn regulerer minstevannsføring nedstrøms Skagen kraftverk til 3,75m³/s. Kravet er uavhengig av tilsigsforhold og er begrunnet med å sikre tilstrekkelig vannføring for fisk i elva. Ved lav vannføring i Utlå så er det i forbindelse med nedkjøring av Holsbru kraftverk lagt inn begrensninger for å sikre en kontrollert vannreduksjon som unngår stranding av fisk nedstrøms kraftverket.

Hydro har kultivering på eget klekkeri i Fortun, i Årdal er det samarbeid med Årdal Jeger og Fisk som driver Utlå Klekkeri og Settefiskanlegg. Det gjennomføres jevnlig flere fiskeundersøkelser i vannene og elvene (kartlegging av bestand, elektrofiske, gytefisktelling, skjellprøver), kontinuerlig overvåkning og logging samt deltagelse i «Regulantprosjektet». I Fortun ble Fortundalselva stengt for fiske på begynnelsen av 1990-tallet på grunn av liten bestand. Etter kultivering og utsetting av yngel fra klekkeri fra 2001 åpnet fisket igjen 2012.

Det er etablert terskler i flere av elvene i reguleringsområdet. Behov for bygging av nye vurderes kontinuerlig. Erosjon- og flomsikring anses som en naturlig del av driften: I tett dialog med sektormyndigheter, kommuner, fylkesmann og interessenter/ brukere i området er det utarbeidet en helhetligplan for elvene både under Tyin- og Fortun/ Grandfastakonsesjon. Planene ble ferdigstilt i 2013, første tiltak i planen for Fortun ble godkjent og påbegynt mars d.å., gjennomføring av tiltakene antydes til en periode på 4-5 år. Arbeidsomfanget innebærer fjerning av masser, bygging av sedimentfeller, erosjonssikring, forbedring av gyteforhold, terskler og utforming av dypere elvefar.

Planlagte og konsesjonssøkte kraftverk

I mai 2013 ga regjeringen konsesjon til byggingen av Mannsberg kraftverk i Årdal kommune. Utbyggingen vil gi omlag 12 GWh fornybar energi og vil ligge i et område som allerede har mye vannkraftproduksjon og således gi en bedre utnyttelse av eksisterende reguleringsmagasiner. Byggestart er planlagt i juni d.å.

I mai 2010 søkte Hydro Aluminium AS om konsesjon for Øyane og Illvatn kraftverk. Innstilling fra NVE juni 2014 var positiv for Illvatn og negativ til Øyane kraftverk. NVE la vekt på at Illvatn pumpekraftverk kan bli bygd med få nye inngrep, og vil gi regulerbar vinterkraft. Samtidig mente NVE at konsekvensene for friluftsliv, landskapsopplevelse og naturmiljø, i tillegg til den samla belastninga for Fortunelva var for store til å kunne tilrå Øyane kraftverk. Hydro oversendte OED sine synspunkter til NVEs innstilling 6. januar. Her fremheves det at Øyane kraftverk, med minimum av ny infrastruktur, vil gi god samfunnsøkonomisk utnyttelse av flomvann i systemet og at produksjonen tilsvarer 6-10 småkraftverk samt at prosjektet vil bidra til stabilisering av kraftsystemet. I tillegg har Hydro foreslått avbøtende tiltak med en minstevannføring forbi inntaket til Øyane kraftverk i perioden med ferdsel i dalen om sommeren på 1-1,5 m³/s. Saken ligger til behandling hos OED, med planlagt sluttbefaring i august.

Fornyelse av reguleringskonsesjon Fortun Grandfasta

Som det fremgår over er konsesjonene for Hydro's anlegg i Sogn tidsbegrenset med vilkår om hjemfall. Reguleringskonsesjon for Fortun Grandfasta ble gitt i 1957 for 60 år og utløper i 2017 og det må søkes om ny konsesjon. En ny konsesjon vil ta for seg forhold knyttet til disponeringen av vannet i magasinene og elvene, men skal i utgangspunktet ikke svekke ressursutnyttelsen i vesentlig grad. Det kan gis endrede bestemmelser til minstevassføring i elver og til nye bestemmelser knyttet til manøvreringen av magasinene.

Hydro har begynt arbeidet med søknad om fornyelse av konsesjon, en prosess som omfatter problemkartlegging, konsekvensanalyser og utredninger. Feltarbeid er planlagt sommer 2015 og endelig søknad planlagt sendt oktober 2016.

Hydro oppfatter det dithen at en fornyelse av konsesjoner er å betrakte mer omfattende enn revisjoner av evigvarende konsesjoner. En fornyelse av konsesjon omfatter også flere tema enn hva som er mulighetene innen vanddirektivets rammer.

Anbefaling

Vannforekomstene i vassdragene Hydro regulerer er ikke er listet i rapport 49:2013 «Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering». Årsaken til dette er at konsesjonene for disse anleggene, som nevnt, har vilkår om hjemfall. Disse kan således ikke revideres men må fornyes.

Hydro Energi vil i prosessen med fornyelse av konsesjon foreta konkrete vurderinger og prioriteringer i samråd med interessenter og sektormyndigheter. Man anser det som fordelaktig at den kommende konsesjonsrunden vil foreta en *helhetlig* vurdering av reguleringene, fra fjell til vatn med alle sidevassdrag. I vanddirektivet i dag er dette delt inn i mindre vannforekomster uten en helhetlig vurdering av tiltak. Prosessen med fornyelse av konsesjon vil gi godt kunnskapsgrunnlag

for å imøtekomme formålet med Vanndirektivet. Samtidig vil prosessen således følge de nasjonale føringene for vanndirektivet som nevnt innledningsvis i denne høringsuttalelser (berørte parter skal involveres i prosessen, godt kunnskapsgrunnlag og kost-nytte analyser, nasjonale samfunnshensyn ivaretas. I tillegg er mulighetene ifm. fornyelse av konsesjon ikke begrenset til økologisk og kjemisk tilstand, men et helhetlig forvaltningsperspektiv).

Miljøtilstand og Sterkt Modifiserte vannforekomster

Hydro Energi legger til grunn at **vannforekomster som benyttes til vannkraftproduksjon i hovedsak utpekes som sterkt modifiserte (SMVF)**, idet det som hovedregel ikke er mulig å oppnå god økologisk tilstand uten tiltak som går ut over bruken, jf. vannforskriften § 5 bokstav c. Dvs. at vannforekomsten er så påvirket av et fysisk inngrep at miljømålet for naturlige vannforekomster ikke kan oppnås. Det vises i denne forbindelse til nasjonale føringer av 24.1.2014, veileder 01:2013 del II, punkt 4.3 og veileder 01:2014 Sterkt modifiserte vannforekomster. Vi viser også til veileder 01:2013 del II Utdypende veiledning til malen for regionale vannforvaltningsplaner, punkt 4.3 Sterkt modifiserte vannforekomster: «Dersom de fysiske inngrepene i vannforekomsten skal opprettholdes ut fra sin samfunnsnytte, er det lite hensiktsmessig å ha god økologisk tilstand som miljømål for slike vannforekomster». For vannforekomster under Fortun Grandfasta konsesjonen vil innspill til miljøtilstanden til de enkelte vannforekomster iht. klassifiseringen i Vanndirektivet (Svært god, God, Moderat, Dårlig, Svært dårlig) være en del av arbeidet ifm. fornyelse reguleringskonsesjon. Det kommenteres ikke på de enkelte vannforekomster i denne høringsuttalelsen.

Fastsettelse av miljømål og tiltak

Som det følger av veileder 01:2014 Sterkt modifiserte vannforekomster, tabell 1 og de nasjonale føringene (Klima- og miljødepartementets og Olje- og energidepartementets felles brev til vannregionene 24. januar 2014) så gjelder at "Miljømålene for sterkt modifiserte vannforekomster skal settes individuelt, basert på en vurdering av fordeler og ulemper for samfunnet (kost-/nyttevurderinger).» Miljømål GØP, MSM eller tidsutsettelse må settes basert på realistiske tiltak. Det er ikke gjennomført konkrete kost/nytte-analyser i henhold til regelverket og de nasjonale føringene. Konsekvensen av dette er at det ikke er mulig å prioritere tiltak med samfunnsøkonomisk nytte. Miljømålet i vassdrag der det er vannkraftproduksjon må derfor settes til dagens tilstand. «For bekkeinntak og en del andre vannforekomster vil det som hovedregel ikke være aktuelt å pålegge minstevannsføring», jf. KLD 24 januar 2014, «MSM» kan således være riktig miljømål for flere av Hydro's vannforekomstene i Sogn. Noe annet mål enn «**dagens tilstand**» vil innebære at det fastsettes konkrete miljømål på sviktende kunnskapsgrunnlag, som vil bringe Norge bort fra vanndirektivets og vannforskriftens overordnede mål om bærekraftig bruk av vannressursene. I prosessen med fornyelse av konsesjon vil det foretas konkrete vurderinger av dagens tilstand iht. Vanndirektivets rammer, samt konsekvensanalyser. Med den bakgrunn vil man kunne gjøre prioriteringer og å sette realistiske miljøtiltak (positiv kost-/nytte) med gode miljøeffekter i forhold til kostnader. Mange forhold rundt prosesser, sektordeltakelse, nasjonale føringer, veiledning, utforming av planer og høring er generelt utilfredsstillende. Dette styrker synet om at vi nå ikke kan sette spesifikke miljømål ut over dagens tilstand.

En prosess med fornyelse av reguleringskonsesjonen vil gjennom gode retningslinjer fra NVE og OED fremskaffe bedre beslutningsunderlag og vi mener denne typen «problemkartlegging» for å gjøre tilstrekkelige analyser i første omgang derfor må benyttes som tiltak. Slik vil fremtidige

forvaltningsvedtak være basert på dokumenterte og grundig undersøkelser og utredninger. Med bakgrunn i en sammenfallende prosess mellom fornyelse av konsesjon og første planperiode for Vanddirektivet foreslås derfor i stor grad **problemkartlegging** som tiltak for Hydro's vannforekomster i Vannregion Sogn og Fjordane.

Hydro Energi har omfattende kunnskap og erfaring om de vassdragene vi regulerer og ønsker gjennom fornyelse av reguleringskonsesjonen å bidra konstruktivt til nødvendige analyser og tiltak i kommende planperioder.

Med vennlig hilsen

Anneli Nesteng
Hydro Energi

Copy: Jan Helge Mårdalen, Morten Røsæg, Bernt Malme, Eeva Kantanen, Hanne Hoel Pedersen